



دیدگاه‌هایی درباره دنیا

کلیدواژه: دنیا، دیدگاه‌ها، نگاه ابراری، نگاه استقلالی.

پرسش: دیدگاه‌های افراد نسبت به دنیا چگونه است؟

پاسخ: دنیا برای همه اهمیت دارد؛ ولی آنچه مهم است، جهت و دیدگاه در مورد دنیاست؛ به عبارت دیگر، اهمیت داشتن و نداشتن زندگی نیاز، مبتنی بر نگرش و دیدگاه ما به دنیاست. کسانی که به دنیا، از «نگاه ابراری» می‌نگرند و دنیا را وسیله‌ای برای رسیدن به هدف قلمداد می‌کنند، در نظر این‌ها، **زندگی دنیا** اهمیتی ندارد؛ چون می‌دانند که زندگی دنیا، محدود و متناهی است و معتقدند که دنیا، تجارت‌خانه و وسیله کسب آخرت است؛ و همچنین معتقدند که تا دنیایی نباشد، آخرتی در کار نیست. این افراد از نعمت‌های دنیوی، برای رسیدن به هدف و جلب رضایت خداوند استفاده می‌کنند. **زندگی** موقت دنیا برای چنین کسانی اهمیت ندارد. (دنیا نردبانی است برای رسیدن به **آخرت**؛ پس دنیا مهم است از جهت این‌که از کانال آن و آزمایش‌هایش می‌توان به آخرت رسید).

در برابر، کسانی که به دنیا، به لحاظ «استقلالی» می‌نگرند، و تمام هم‌وغمشان، دنیاست، برای آن‌ها زندگی دنیوی، اهمیت زیادی دارد؛ چون فکر می‌کنند که هیچ ارتباطی بین افعال آن‌ها و آخرت وجود ندارد. آن‌ها به جای نگاه از پشت عینک، به خود عینک و شیشه‌های آن خیره می‌شوند. چنین کسانی **شناخت** کافی از دنیا ندارند؛ بنابراین تمام توجهشان را به زندگی دنیا معطوف می‌کنند.

فهرست مندرجات

- ۱- نکوهش اهل دنیا و دوست‌داران آن
- ۲- معنای لغوی و اصطلاحی «دنیا»
- ۳- نظریه‌های کلی
 - ۳.۱- دنیاگرایی و بهره‌مندی از مواهب دنیا
 - ۳.۲- ترک دنیا برای آخرت
 - ۳.۳- دنیا برای آخرت
- ۴- شناخت دنیا و آخرت
 - ۴.۱- دنیا و مال
 - ۴.۲- دنیا و زندگی دنیایی
 - ۴.۳- دنیا و لذت‌های دنیایی
 - ۴.۴- دوری از خدا (دنیا) و نزدیکی به خدا (آخرت)
 - ۴.۵- حقیقت دنیا
- ۵- نگاه ابراری و استقلالی، به دنیا
 - ۵.۱- استفاده نادرست از دنیا
- ۶- نتیجه بحث
- ۷- معرفی منابع
- ۸- پانویس
- ۹- منبع

نکوهش اهل دنیا و دوست‌داران آن

آنچه در **قرآن** و **روایات**، درباره **محبت** به **دنیا و آخرت** و مدح و ستایش اهل آخرت و نکوهش اهل دنیا، وارد شده، ناظر به مرحله زندگی دنیاست؛ نه زندگی پس از **مرگ**؛ یعنی در نگرش قرآن و روایات، **اهل دنیا** بر کسانی که در این دنیا زندگی می‌کنند و اهل آخرت بر کسانی که به زندگی اخروی راه یافته‌اند، اطلاق نمی‌گردد؛ هم‌چنین ستایش محبت به آخرت و نکوهش علاقه به دنیا، بدین معنا نیست که نباید به آنچه در دنیا وجود دارد (از قبیل **آب** و **خاک**، **زمین و آسمان** و...) محبت داشت؛ چراکه این‌ها **آیات** و مظاهر خداوند هستند و علاوه، در دنیا مکان‌های مقدسی (از قبیل **مساجد** و **معابد** و بارگاه و زیارتگاه‌های اولیای دین) وجود دارد و **محبت** و علاقه به آن‌ها ستودنی است. باید گفت که، نکوهش اهل دنیا و دوست‌داران دنیا، نکوهش کسانی است که محور افکار، اندیشه‌ها، گفتار و نگرش‌هایشان، را امور دنیا تشکیل می‌دهد. توجه و تعلق خاطرشان به لذت‌ها و نعمت‌های دنیاست و به آخرت نمی‌اندیشند و **جهان آخرت** برای آن‌ها جاذبه‌ای ندارد.

معنای لغوی و اصطلاحی «دنیا»

است. دنیا عبارت است از دو حالت از حالت‌های قلب، حالتی که نزدیک‌تر است **دُنیا** نامیده می‌شود؛ یعنی میل به تمام چیزهایی که قبل از **مِرگ** است و حالتی که بعد از آن و متأخر از آن است، آخرت نامیده می‌شود؛ یعنی همان چیزهایی که پس از مرگ است. **شیر**، سیدعبدالله، اخلاق شیر، ص ۲۹۵، قم، هجرت، ج ۲، ۱۳۷۷ ش.

نظریه‌های کلی

۱۳۱ علی اکبریان، حسن‌علی، ارزش دنیا، ص ۱۲، کانون‌اندیشه جوانان.

درباره دنیا به چند دیدگاه کلی اشاره می‌کنیم:

← دنیاگرایی و بهره‌مندی از مواهب دنیا

در این دیدگاه، مطلوبیت دنیا، مطلوبیت ذاتی است و دنیا در کنار آخرت لحاظ نمی‌شود. بر این اساس اصلاً آخرتی وجود ندارد که دنیا را در کنار آن بنگرند (مانند مکاتب مادی)، اگر هم اعتقادی به آخرت وجود دارد، هیچ ارتباطی میان آن و افعال دنیایی نیست. بی‌شک این دیدگاه مورد تأیید **اسلام** نیست.

← ترک دنیا برای آخرت

در این دیدگاه، دنیا در ارتباط با آخرت لحاظ شده و **ارزش** منفی دارد؛ چراکه هر نوع گرایش به دنیا، مانع از رسیدن به سعادت اخروی است؛ بنابراین **اندیشه**، **دُنیا و آخرت** دو کفه ترازو هستند که سنگینی یک‌طرف به پایین آمدن طرف دیگر می‌انجامد. براساس این دیدگاه، برای آبادی آخرت، باید دنیا را رها کرد و دست از آبادی آن برداشت. **رهبانیت** (گوشه‌نشینی) که هم میان **مسلمانان** و هم پیروان دیگر **ادیان** طرف‌دار داشته و دارد، دارای همین دیدگاه است.

← دنیا برای آخرت

در این دیدگاه، دنیا در ارتباط با آخرت لحاظ شده است و ارزش منفی ندارد؛ بلکه وسیله‌ای است برای رسیدن به **سعادت اخروی**. بهره‌مندی از مواهب دنیا از این منظر، مانند دیدگاه نخست، خوب و نیکوست، «با این تفاوت» که مطلوبیت دنیا از دیدگاه اول، برای خود دنیاست؛ ولی در این چشمانداز مطلوبیت آن برای آخرت است.

شناخت دنیا و آخرت

۱۳۲ شیر، سیدعبدالله، اخلاق شیر، ص ۲۹۴، قم، هجرت، ج ۲، ۱۳۷۷ ش.

یکی از امور مشکل، پیچیده و دقیق، شناخت دنیا و آخرت است. در این وادی علمای بزرگ، حیران و عقلاً سرگردان شده‌اند.

← دنیا و مال

گروهی گمان کرده‌اند که دنیا عبارت از مال است؛ درحالی‌که در **کتاب** و **سنت**، **آیات** و روایاتی در مدح مال وارد شده است.

← دنیا و زندگی دنیایی

گروهی دیگر، پنداشته‌اند که دنیا عبارت از زندگی دنیوی است؛ درحالی‌که به وسیله همین **زندگی** است که انسان به سعادت ابدی نائل می‌شود و از شقاوت همیشگی می‌رهد.

← دنیا و لذت‌های دنیایی

گروهی دیگر تصور کرده‌اند که دنیا عبارت است از خوراکی‌های لذیذ و خوب و لباس‌های فاخر و خانه‌های آباد و دوستان و یاران فراوان؛ درحالی‌که بعضی **انسا** (چون **حضرت سلیمان** و **حضرت یوسف** (علیهماالسلام)) که مسلماً اهل دنیا نبوده‌اند، تمام این مزایا را داشته‌اند.

← دوری از خدا (دنیا) و نزدیکی به خدا (آخرت)

اما **سخن** این است که امکان دارد همان کسی که به **علم**، **عبادت**، **حج** و **جهاد** اشتغال دارد و بر انجام **نوافل** و سایر **عبادات** مواظبت می‌کند، در بحبوحه امر دنیا باشد و بتوان او را طالب دنیا نامید و ادعا کرد که او با تمام اعمالش ملعون است؛ چون قصدش از این **اعمال**، جلب رضایت خداوند نبوده است؛ و چه بسا مردانی ثروتمند، خوش‌خوراک و نوپوش، با خانه‌های بزرگ و زنان زیبا و مراکب نیکو باشند و درعین حال اهل آخرت بوده و اعمالشان مقبول و سعیشان مشکور باشد؛ زیرا با تمام آنچه دارد، قصدش جلب رضایت خداست؛ بنابراین هر چه انسان را از خدای متعال دور کند، دنیاست، اگرچه نماز، **روزه**، **حج**، **جهاد**، **انفاق** و **قیامت** باشد و هر چه موجب نزدیکی به او (خدا) شود، آخرت است. اگرچه مال و **زین** و مرکب نیکو باشد.

مهم این است که ما **حقیقت دنیا** را آن‌گونه که هست، بشناسیم. دنیا وسیله کسب آخرت است. دنیا، محلی است که ما باید با **تجارت** در آن، زادوتوشه برای آخرت فراهم کنیم. اشتباه ما این است که گاهی می‌پنداریم، ما برای همین دنیا **خلق** شده‌ایم و قرار است که برای همیشه در آن باقی بمانیم. اشتباه ما در این است که تصور می‌کنیم دنیا آخرین مقصد و اقامتگاه ابدی ماست.

نگاه ابزاری و استقلالی به دنیا

[۵] مصباح یزدی، مجدّتی، به سوی او، ص ۱۸۰، مؤسسه آموزشی پژوهشی حضرت امام (رحمة‌الله‌علیه)، ج ۲، ۱۳۸۲ ش.

دنیا وسیله‌ای است که **خدای متعال** در **اختیار** ما قرار داده، تا با استفاده از آن، شایستگی دریافت هر چه بیشتر رحمت‌ها و نعمت‌های الهی را پیدا کنیم و به مقصد برسیم، این همان «دنیای ابزاری» است؛ اما اگر تمام توجهمان، معطوف به خود دنیا و لذت‌های آن شود و اصلاً فراموش کنیم که آخرتی هم در کار است، این‌جاست که دنیا، مایه فریب و «متاع‌الغرور» است. چنین دنیایی که به جای تسریع در رساندن ما به هدف، مانع رسیدنمان به هدف می‌شود، دنیای مذموم است. دنیا مشابه عینکی است که **انسان** بر چشم می‌زند. عینک برای آن است که انسان بهتر ببیند. راه بهتر دیدن با عینک هم، آن است که از پشت شیشه‌های آن، به اشیا و دنیای اطرافمان نگاه کنیم. اگر کسی به جای نگاه از پشت عینک، به توی عینک و شیشه‌های آن خیره شود، آیا چیزی، کسی و جایی را خواهد دید؟ آنچه که مذمت می‌شود، در واقع نوع نگاه و نگرش ما به دنیاست، نه خود دنیا؛ وگرنه دنیا مخلوق خداست و آنچه در آن است، به نیکوترین صورت خلق شده است:

«الذی احسن کلّ شیءٍ خلقه»؛

[۶] **سجده/سوره ۳۲، آیه ۷.**

همان کسی که هر چیزی را آفریده، نیکو آفریده است.

← استفاده نادرست از دنیا

دنیا به خودی خود بد نیست. آنچه دنیا را بد می‌کند، استفاده نادرست ما از آن است. نگاه استقلالی به دنیا این است که مثلاً انسان ماشینش را مرتب بشوید و تمیز کند و همیشه دستمال به دست ایستاده باشد تا اگر کوچک‌ترین لکه‌ای روی شیشه یا بدنه آن پیدا شد، آن را پاک کند. چنین کسی فراموش کرده که ماشین را برای چه خریده است. ماشین وسیله و ابزاری است که ما را به مقصد برساند. اگر کسی ۲۴ ساعت مدام ماشینش را تمیز می‌کند و دستمال می‌کشد، در این صورت به جای اینکه ماشین در خدمت او باشد، او در خدمت ماشین درآمده است.

نتیجه بحث

دنیا برای همه اهمیت دارد؛ ولی آنچه مهم است، جهت و دیدگاه در مورد دنیاست؛ به عبارت دیگر، اهمیت داشتن و نداشتن زندگی نیاز، مبتنی بر نگرش و دیدگاه ما به دنیاست. کسانی که به دنیا، از «نگاه ابزاری» می‌نگرند و دنیا را وسیله‌ای برای رسیدن به **هدف** قلمداد می‌کنند، در نظر این‌ها، زندگی دنیا اهمیتی ندارد؛ چون می‌دانند که **زندگی دنیا**، محدود و متناهی است و معتقدند که دنیا، تجارت‌خانه و وسیله کسب آخرت است؛ و هم‌چنین معتقدند که تا دنیایی نباشد، آخرتی در کار نیست. این افراد از نعمت‌های دنیوی، برای رسیدن به هدف و جلب رضایت خداوند استفاده می‌کنند. زندگی موقت دنیا برای چنین کسانی اهمیت ندارد. (دنیا نردبانی است برای رسیدن به آخرت؛ پس دنیا مهم است از جهت این‌که از کانال آن و آزمایش‌هایش می‌توان به آخرت رسید.) در برابر، کسانی که به دنیا، به لحاظ «استقلالی» می‌نگرند، و تمام هم‌وغمشان، دنیاست، برای آن‌ها زندگی دنیوی، اهمیت زیادی دارد؛ چون فکر می‌کنند که هیچ ارتباطی بین افعال آن‌ها و آخرت وجود ندارد. آن‌ها به جای نگاه از پشت عینک، به خود عینک و شیشه‌های آن خیره می‌شوند. چنین کسانی **شناخت** کافی از دنیا ندارند؛ بنابراین تمام توجهشان را به زندگی دنیا معطوف می‌کنند.

معرفی منابع

۱. ماهیت دنیا، عبدالحسین جلالی، انتشارات امیرکبیر، چاپخانه سپهر.
۲. موازنه اسلامی بین دنیا و آخرت، گروهی از فضلا و اساتید، مؤسسه در راه حق.

پانویس

۱. سیاح، احمد، فرهنگ جامع نوین، انتشارات اسلام.
۲. شبر، سیدعبدالله، اخلاق شبر، ص ۲۹۵، قم، هجرت، ج ۲، ۱۳۷۷ ش.
۳. علی اکبریان، حسن‌علی، ارزش دنیا، ص ۱۲، کانون‌اندیشه جوانان.
۴. شبر، سیدعبدالله، اخلاق شبر، ص ۲۹۴، قم، هجرت، ج ۲، ۱۳۷۷ ش.
۵. مصباح یزدی، مجدّتی، به سوی او، ص ۱۸۰، مؤسسه آموزشی پژوهشی حضرت امام (رحمة‌الله‌علیه)، ج ۲، ۱۳۸۲ ش.
۶. **سجده/سوره ۳۲، آیه ۷.**

[سایت اندیشه قم، برگرفته از مقاله «دیدگاه‌هایی درباره دنیا»، تاریخ بازبینی ۱۳۹۷/۱۰/۱۹.](#)

رده‌های این صفحه : [دنیا طلبی](#) | [دنیا و آخرت](#) | [دنیا دوستی](#) | [بذائل اخلاقی](#)